

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 10.

У Сомбору 15. Октобра 1892.

Год. XXIV.

ПОВТОРНА ШКОЛА И РЕЛИГИЈСКА НАСТАВА У ЊОЈ.

Јесен је. Настали први школски дневи. Деца се журе које ће пре да отиде у школу и да се упише. На то их и родитељи подстрекавају. И која су позната већ са школом иду и сама. Неку и родитељи воде: отац или мати, дед или баба. Поглавито новајлије. Ретко да ће који сам доћи. Понајчешће их доводе: деда или баба. Отац онда води, ако је и сам средњевечан човек. *Младом* оцу не годи, да узме свога школског новајлију за руку и учитељу да га одведе. Као да осећа неки *стид*. А је ли овај оправдан?!... Већ ево ти деде!...

Помози Бог господине! Ево, довео сам ти ђака. Мали је још. Као што видиш. Тек му је седма. Не би га дао у школу. Али — писали га. Па шта знам. Нека иде онда. Ништа велико не мораш ти њега сад учити. Нека се само научи у школи. До године, док мало одрасте, има времена и за науку. *Доста је сад да научи Богу се молити. То му је и нужно.* За друго... баш неће „попа“ бити!...

Тако и тим речима од прилике предаје родитељ дете своје учитељу, доводећи га у школу. А то су веома карактеристичне речи. Нема сумње. Поглавито последње. У њима се огледа јасан појам, кога родитељи имају о школи. *Богу да се дете научи молити. Веру своју да позна.* Шта би му више и требало. „Попа“ и тако неће бити. Друго му је дакле све споредно. А таки појам о школи немају само сад родитељи. Тако је то наслеђено. Дакле од вајкада се провлачи, као народно *мишлење*. А у томе лежи и виши значај неки. *Наша народна школа је свагда и школа религије била.* У њој су се деца учила Бога познати и — Бога веровати. Богу као створитељу своме и оцу небесном — молити се. Бога љубити. У Бога све наде своје полагати. Па као што је то пре било, тако је и данас!...

И учитељ прихваћа свако за школу способно дете. Чим се упознао с њиме, већ други трећи дан приводи га познању највишег суштаства. И поступно, дете долази до појма о Богу. Учи га за тим Богу се молити. Све то бива уз приповетке о животу и делима спаса човечанског Исуса Христа и онога, што је томе предходило. Ту се упознају деца понаособ и са св. вером *православном*. Изуче у главном све основе, после чега би ваљало да постану свесни православни Хришћани. Сво то пак учење, како религије, тако и осталих дисциплина школских, траје пуних шест година. И после навршене шесте школске године, односно дванајесте живота, школа би имала да преда питомца свога друштву. Овде би дошло, да се сво из школе изнешено знање у праксу примене, како би од њега и стварне користи било. Али закон је нашао, да би рано било још, да се са навршеном дванајестом годином престане непосредна брига водити о будућем члану друштва људског. И доскочио је томе тиме, што је унео навршену дванајесту годину, као прво доба школско. Даље пак, стављају питомца под дисциплине школске и то до навршене петнајесте године, узео је као друго доба школско. То доба пак познато је нами под именом „повторна“ школа.

*

Шта је задатак повторне школе?

Она треба сва у редовној школи стечена знања да понови и — утврди. Осим тога, повторна школа имала би ту тековину по околностима и да прошири. А пошто се из ње скоро непосредно у живот ступа, то би она имала више још и да пут покаже, како се у редовној школи стечено знање у праксу примењује. Према томе све, што би у обим њеног наставног плана спадало, одговара и захтеву, да учитељ редовне школе прихвати и — до краја изведе. А то је безсумње и оправдано.

Но застанимо мало. Размислимо и дубље још о тврдњи овој. Морамо доћи и до противног мишљења једног. Да се запитамо само: Да ли и религија спада у обим тога наставног плана? Према значају своје и цели, коју ваља да постигне, *она се свакако изузети мора*. Не мислим да се избаци из повторне школе. То ми није ни близу у памети. Хоћу само да кажем: *не одговара захтеву да је учитељ прихвати ту и да је негује*. Он је са навршеном шестом годином школском, а дванајестом живота детињег своју веронаставничку мисију окончао, и боље да се изразим још — *заокружио*. Даље нити је позван, нити спреман да буде вероучитељ. А да ме

не би у томе мишлењу било ко криво схватио, нека му је на утеху; да ме не руководи никаква зла намера. Нема ни узрока за то. Не. *Ту не руководи разлог баш за саму религију и учвршћење св. православља као народног веровања.*

Да то разјасним.

Данас је св. православље у већој опасности можда, него игда што је било. Ја тако мислим бар. А ништа га толико не подгриза, него назаренска јерес. И то је данас најопаснији паразит на телу нашег народа. Томе не треба много доказа. Ваља завирити само у масу. Назаренских фанатика срећемо на сваком кораку. А ови и раде. Као вуци подкрадају се стаду православном и освајају га. И наш је народ тога ради већ доста усколебан. Не треба много. Најмањи вихор и — да се занлачемо над развалинама. Та ето се та јерес увукла већ и у школе нам православне. По селима можете наћи тога пуно. Па већ ти мали Назарени задају учитељу доста невоље. Неће да се крсте. Неће у цркву. Јогунлук терају ревносно до краја. Премда их на јогунлук подстрекавају родитељи сами. А то је већ једна борба за учитеља. Но ту још може које-како и на крај да изиђе. Које молећи, које гонећи — често је победа на учитељевој страни. Али шта ће у повторној школи? Родитељи назаренске деце једва чекају, само да им деца доспу до повторне школе. И сама деца то желе. У повторној школи, не веже их толико дисциплина школска, колико у редовној школи. Тако су ту више слободна. Могу рахатно исповедати своју лажну веру назаренску. Могу и св. православље њима својственим начином омаловажавати. Све то могу да чине у пркос свој строгости и озбиљности учитеља. И да богме, за учитеља настала би сад тек борба. Лажан наук назаренски ваља оборити, а св. православље уздићи и победу му извојевати. Борбу би ту морао да води сваки учитељ, који ма и искру озбиљног мишлења има о својој св. вери православној. Покрај те борбе, осталу децу би требало бар на правом путу задржати, да не би и они за својим заслепљеним већ друговима у — пропаст пошла. И сад да се запитамо? Одговара ли таква борба позиву учитеља основне школе нам народне? Приличи ли та борба њему? Ја одлучно велим: *Не. Никако!* Ето је то очевидно. На ту борбу позвани су сасма други фактори. А ти су фактори за њу и спремнији и — доколници. Или зар није? Зар свештенство наше да се ни мало не заузме за св. православље Зар њему да је посве равнодушно у коме добу узраста ће

се народ заразити филоксером назаренском? Узимам само њу овде. Не, то није могуће. Данашње свештенство наше је далеко од тога сумњичења. И с тога, ја отворено велим: *религију у повторној школи морају свештеници прихватити*. Њима борба са назаренством и приличи. Они су пионири св. православља народног. Само ће га они снасти!...

Када дете сврши основну школу са својом дванајестом годином, оно је изнело из ње довољног основа из религијске наставе. Томе је доказ и постојећи „наставни план“. И сад, на тој основи ваља зграду подизати. Ваља је „*палирати*“. А да ли су за тај посао способни учитељи? Имају ли они за то спреме? Када се за свашта *способност* тражи, овде је још најнужнија. Према томе, очевидно је да учитељи основних школа нису томе послу дорасли. Ту могу наставити само позвани делатељи. А то су свештеници народни. То су делатељи у винограду Господњем... Но и тај подухват свештенства, да религију у повторној школи предаје, не сме бити као од беде. Он мора бити посве озбиљан и одлучан. И свештенство наше, које је свесно свога позива, не треба томе да се противи. Оно ваља баш свом љубављу замисао ту да прихвати. Тако ће само свештеник посведочити, да је веран пастир стаду своје, који и душу за овце своје полаже.

И један део свештенства посао тај већ врши. Шта више, као што нам је познато, по комуналним школама предаје свештенство религију и у редовној школи. Па кад један део свештенства може да негује религију у редовној школи, онда још пре може и то са мање труда приватити је у повторној школи. Тим начином истребиће за рана губу из тора и назаренску јерес у клици — рећи — угушити. Но што је још важније, само ће себи однеговати стадо духовно; и познавајући га скроз, као добри пастири знаће ода сваке непогоде га одбранити и — сачувати. Још као морална добит била би и та, што би се младеж јаче, верније и истрајније приљубила св. вери православној. У св. цркву би уредно одлазила. У одређене постове би се причешћивала, а тиме би се још постигла и чиста и права она свест црквена која ваља сваког православног Хришћанина да краси. Изишавши сад из повторне школе, и ступивши у живот — било мушко, или женско — свако би остало тако, какво је и однеговано. А ово је тим вероватније, што се зна, да ће бодре око духовног чувара и даље да мотри на рад и живот васпитаника. И на тај начин отпала би свака могућа

бојазан за православље народно. Оно би се живо развијало и напредовало у пркос свим лажним назаренским апостолима. За мало и о назаренству не би код нас ни спомена могло бити. Било би посве угушено. А угушило би га православље, које је свештенством учвршћено у млађане груди подмлатка нам народног. То је ето моје тврдо веровање. И с тога најодлучније исповедам, да у *исторној школи ваља свештенство религију да прихвати, јер је оно на то и сиремније и позваније од учитеља основне школе!*

У Фелдварцу.

Т. Костић.

ШТА СЕ ИШТЕ ОД СРПСКОГ НАРОДНОГ УЧИТЕЉА ?

(За награду).

Под именом : „Српски народни учитељ“ треба разумети учитеља и васпитатеља младежи српског народа, по томе је дакле : народни учитељ — учитељ деце која српску основну школу полазе, а не учитељ народа. — Неким ученим педагозима најновијег времена, овај наслов : „народни учитељ“, баш пријатно не звони, као бајаги : учитељу се даје већа титула са већим значењем — него што ју један опробани филозоф има.

Част и поклонење филозофима гледе вишег и већег знања у високим наукама, од њих се више и не тражи у струци којој се посвете, али од српског народног учитеља у данашње време, иште се више, него од каквог уметника. Зашто ? Ево зашто : Н. пр. вајарски уметник који стече себи лепа гласа због својих уметничко вештачких статуа — кипова, лакше ће претрпјети критику за своје дело ако је нпр. један део тела своје кипу дао већи облик него што би му прилично, или ако је нпр. овај кип бојадисао са зеленом, жутом, црном, а требао је (по укусу других људи) бојадисати са : плавом, руменом, сивом или којом другом бојом ; велим ово за вајарског, па и за сликарског, дрворезачког и др. уметника није то тако огромна погрешка, као што је велика погрешка за учитеља кад му рад у школи хрђаво критикују. Онај је уметник телом — а народни учитељ у српској основној школи мора бити, а то се иште, да буде уметник духом и телом т. ј. да буде на свом месту ваљан. Да ли се толико гледа на уметника резачког вајарског, сликарског, и т. д. као што се гледа на народног учитеља ? Да ли свако прати рад и дело ових уметника ? Не ! Али рад, владање, успех и цео

WWW.UNILIB.BG
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Живот једног народног учитеља, бодрим оком се пази и прати, оцењује, похваљује или куди ма у чем. Нека је учитељ нпр. најревноснији у своме раду, т. ј. нека се народни учитељ труди из све снаге да поверену му од народа младеж што више надахне науком или што но реч просветом — која му је корист, ако не живи уредно и умерено, ако не показује врлине хришћанске на које се може и мало и велико, и старо и младо угледати? Или, која је корист оној српској младежи, којој учитељ без воље, без радости, без осећања — тако рећи силом казује деци, шта им чинити ваља, а овамо ни сам не чини. Код сваког народног учитеља најглавнија је „воља за рад“. На сваки начин да се учитељ без знања, без васпитања не може ни помислити. Народни учитељ мора бити стварно и умно образован, и психолошки васпитан човек. Христос Спаситељ је рекао: „Будите савршени, као што је савршен Отац ваш који је на небесима!“ И заиста! Зар може онај васпитавати и учити децу, који није на чисто са педагогијом, дидактичко методичким знањем а уз то још ако нема учитељске практике? Не може! А може ли онај васпитавати младеж, који баш не зна, нпр. није могао, или није имао прилике, средства да прибави себи практике, знања дидактичко методичких, али је зато он ипак и душом и телом педагог? Може! И јоште куд и камо бољег успеха и веће користи од таквог учитеља. Зашто? Зато, јер он ма да није струковно образован т. ј. он је од природе рођени учитељ. Ма да он нема Бог зна какве теорије, зато он боље упућује можда своју децу у вери, у добротељима и основним знањима. Од таког народног учитеља и не може се искати сјајног успеха у погледу теорије. Зато је ипак он пример ваљаних учитеља. Дистервег вели: „Школа вреди управо толико, колико и учитељ“. Али од правог српског нар. учитеља, који својој дужности, и своме позиву може задоста учинити, и који је религозно морално васпитан и образован иште се, да буде душом и телом, вољом и радом учитељ поверених му ученика.

Учитељ се — поред свог обстанка — има једино бринути за благо и напредак поверене му младежи. Учитељ мора бити народној младежи: отац и мати. Зато се више пута и од већине родитеља чује: „Довео сам ти дете, па ти остављам на душу“. То су речи многих родитеља, који ово из свег срца изговоре, поверавајући своје чедо учитељу, као детињем, после Бога и родитеља, највећем доброчинитељу. Шта то значи? То значи, да родитељи шаљу своју децу у школу из свог сопственог побуђења и поверавају их учи-у

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тељу, да им он — од дана, када ступе у школу — буде васпита-
тељ, да их он на добро упути, а ако су и иначе од природе добра
и ваљана, да их у добру још боље утврди, а ако су од природе
хрђава нпр. несташна, јогунаста, глупа и зла, да их од зла одвраћа,
да их учини пристојним, да их на добро својим саветом упути; да
их у школи према њиховом добу, узрасту, разлику и темпераменту,
прописаним наукама, и саопштеним својим знањем обогати, да их
оспособи, за достојне чланове људског друштва, да им отвори умне
очи, да их из таме незнања у сјајно поље светлости доведе. —
Тим начином и сами родитељи, учитељи, па и ученици долазе до
непобитне истине, да је знање светлост и моћ, да је разум и раз-
мишљање она способност духа нашег, без које човек у данашњем
кругу живота, и у данашњим приликама, обстати не може. Нпр. у
данашње време ако сељак не зна читати ни писати, а покрај тога
још ако на жалост није од природе даровит, да може — што нам
народ каже: ма и на прсте рачунати — онда је такав човек кад
већ морам казати српско народну реч: окати слепац.

Данас хвала Богу има и у најмањем сеоцету српска основна
школа, а школâ остале нар. одности има безброј по целом свету.

(Свршиће се.)

СВ. САВА.

(Поглед на једну лепу страницу српске историје и педагогије.)

(За награду.)

(Свршетак.)

На тај начин укоренило се православље дубоко у душу и
срце Србиново. Православље постало је у Срба народном вером.
Шта више вера и народност српска слиле су се у један истоветан
појам; једно без другог не може да буде. Србин се чврсто држао
своје вере и народности и сачувао је те своје највеће светиње уза
све буре и громове све до дана данашњег, а чуваће их до год
тече једнога Србина.

Све је то плод неуморнога, пожртвовнога и прегалачкога
рада св. Саве. За така велика добротинства, која је учинио своме
народу, уврстио је народ свога учитеља и просветитеља у ред све-
титеља и слави сваке године, где га год има, на најсвечанији на-
чин успомену његову и сваки пут храни душу своју узвишеном
храном.

VI.

Две стотине година живовао је Србин лепо и славно под славнима краљевима и царевима из дома Немањина, две стотине година за најславније епохе у животу своје иђаше Србин вољно да стигне мету човечанског развића. Неслога српска и сила турска срушише српску царевину и Србин поста роб крволочноме Турчину а напредак, који заснова св. Сава а његови наследници наставише, наједном се прекиде, сјајне светлости нестале а место ње завлада страшан мрак, у коме су авети, крволоци и вампири пировали свој крвави пир, стремићи да угуше и саме сећања на пређашњу славу и величину, стремићи да угуше сваки даљи напредак Србинов. Али Србин имађаше у себи недољиву снагу, која га је очувала од пропасти. А то је православље и св. Сава.

„Ако и паде, — вели Мајков, — државна самосталност и неки се посебни људи истурчише, опет Срби осташе Срби какви су и били са својом вером, са својом народношћу и са живом љубављу к самосталности.

Катастрофа, која је уништила зграду српске царевине, није могла Српству учинити никакова квара. Политична па и особна слобода српскога народа столећима је угушена била тешким турским јармом, али је Србин био слободан и независан у својој српској цркви, која није давала да српски живот труне страни елементи, те је тако уздржавала живот српскога народа и оживљавала га све новом и новом снагом. У робовању надомјештала је српека црква политичну слободу а својом дивотном моралном науком водила је српски народ преко политичне провале и неизмерних непогода узвишенима идеалима и снажној самосвести народној, што је онако дивно оцртано у величанственима творевинама српскога народнога духа“.

А св. Сава, чије је тело почивало у кивоту у манастиру Милешеву, бејаше и сада срце, које је тешило и храбрило Србина у патничком животу његовом, као што вели Мијатовић. Манастир св. Саве био је као тврда кула морска, на којој се никада не гаси сјајан пламен, који далеко у мрак светлост баца.

Па и то му уништи бесни потурчењак Синан паша. 24. априла 1595. даде на Врачару спалити мошти св. Саве, мислећи да ће тиме утрнути живот српскога народа. Али се паша преварио. Кроз праску паклене ватре и дивљу вику бесних Турака, кроз зве-

кет убојнога оружја и очајни врисак ојађенога Србина, чуо је Србин
утешне речи свога светитеља:

„Не бојте се децо мила,
Што вас кињи врашка сила;
Мртвом телу ко се свети,
Том и празна сенка прети:
Ништаве су људске страсти
Код божије вечне власти!
Ја остајем у свом роду,
Док војује за слободу,
Док му црква срце блажи,
Док му душу школа снажи.
Настављајте моја дела,
То је слава неувела,
То ће престо повратити,
Моје тело осветити“.

Ст. Лазиф.

Св. Сава остао је опет у народу своме а они, којима је он
још за живота свога поверио просвету свога народа, ма колико да
су утонили у туреком мраку, верно су вршили аманет његов. Узаман
је, вели Таљандије, стара држава српских краљева претворена
у развалине; узаман су Турци напунили све вароши, заузели све
градове, у шумама и планинама, на дну неприступних долина, у
ладу опалих манастира, и по самим крпама незнања и сујеверства,
упорно се крио и чувао спомен старе славе и снаге. Никада до-
иста није религија свој задатак боље извршила; нигде аманет није
верније очуван, нигде стража буднија, правија ни поузданија из-
међу смрти и васкрса народнога. Сва патња и све небројене муке,
које је Србин поднио у ропству, не бејаху cadre, да угуше уну-
тарњу снагу српскога народнога живота, да угуше у њему здраву
клицу за развитак, коју је у њега усадио још св. Сава.

VII.

Ако српски учитељ треба угледа и потстрекавања у своме
тешкоме раду, нигде га неће наћи тако дивна и величанствена као
у животу св. Саве. Никакова студија неће му бити толико од ко-
ристи колико изучавање живота и рада великога српскога учитеља
и просветитеља.

Изучавајући живот св. Саве опазиће српски учитељ, да је
он радио управо онако, како захтева модерна педагогија. Као прави
син свога отачаства, које је хтео да поведе савршенству човечан-

ском, оде у св. Гору, да се ту на извору тадање науке спреми за свој велики рад, дође у Србију и дванаест пуних година изучаваше духовно стање свога народа. Тако спреман и схватив идеал опште народнога васпитања и образовања тадањег времена пође чврстом вољом и необичним прегнућем да остварује тај идеал не жалећи никакова труда ни напора, не презајући од никаквих препрека и устава, које је пред собом гледао. Чврста воља и необично прегнуће, којим је пошао на рад; божанска љубав, коју је осећао према своме народу; велика васпитачка својства, којима га је Господ Бог обдарио и која је он сам развио до највишег савршенства; дивни углед сваке врлине, који је улевао светачко штовање; благост и љубазност, којом је поступао; једноставна а дивна беседа, која је народ привлачила и заносила, да јој се дивио и сам краљ Стеван чувени тада књижевник српски и велики научник а нарочито истрајност, која се није никада умарала, свлада све запреке, очисти духовни живот српски од свакојака труња и даде му трајан, вечан основ.

И ако је ропство турско много штете нанело Српству, ипак је дух радње св. Саве остао неповређен и сва данашња просвета српска почива на основу, који је он положио. Он је сунце, које је обасјало све српске стране а и дан данас обасјава.

Куд ћеш бољег угледа? Само те драги читатељу молим, да ми не забавиш, што сам ти дао овако бледу слику и буди добар те ме испричај, јер је овај састав писан у векикој душевној трзавици и материјалној невољи. Осим писаца, које сам већ поменуо, употребио сам понајвише Павловића (Житија крал српских), Никетића (Историски развитак српске цркве), Ковачевић — Јовановић (Историја српскога народа), Sasinek (Ulfilas a glagolské pismo), Срећковић (Историја српскога народа).

ПОВЕРЕНИЦА.

Благородном и високоученом Господину

НИКОЛИ Ђ. ВУКИЋЕВИЋУ,

привр. глав. школ. референту, управитељу учитељске школе, управитељу сомборских срб. верозаконских школа и члану Високог Школског Савета,

у Сомбору.

Високоучени Госпдине и врли наставниче наш!

У једном делу нашег народног учитељства, заведеног бесавесном и демагошском штампом, избиле су у последње време на по-

вршину врло ружне и немиле појаве, које заслужују најстрожију осуду.

Обест тих незрелих и заведених људи, не штеди данас никога не познаје врлина трудом стечених, не одаје заслужене поште великим, знаменитим и узоритим људма, који су својом спремом, својим умом, карактером и необичном вредноћом и истрајношћу прегли да пораве на бољитку и унапређењу свог милог народа.

Код тих људи данас је обичај грдити, рушити и обарати; они не презају нападати ни најсветије наше светиње. Свуда сеју неслогу, свуда шире раздор, свуда забадају трн.

Многи наши отлични, ваљани и узорити народни људи обасипани су грдњама, сумњичењима и подвалама најниже врсте. Срце нам се стеже, кад уочимо, шта се и како се код нас ради. Код нас као да се изгубила мера, којом се мере заслуге, трудбе и пожртвовања наших отличних људи око народних ствари.

Отуда није чудо што ти бесавесници не поштедише и Вас, узорити наш наставниче, већ бесомучно стадоше нападати на Вашу светлу прошлост и јавни рад, држећи у својој бесомучности да су они кадри једним потезом свог дрског пера оборити и поништити тридесетогодишњи рад једног трудољубивог и узоритог народног раденика и трудбеника, као што сте Ви, уважени и племенити наш учитељу.

Радо признајемо, да је сваки јавни рад подвргнут и јавној оцени, али та оцена ваља да је компетентна, непристрасна и достојанствена. Но шта ми видимо? По обести тих јадних синова излази, као да сте Ви целог Вашег века српском роду само зла, а никаква добра чинили! А где су стотине учитеља, које сте Ви очински однеговали и у српски народ упутили?

Но уверени будите добри и мудри наш наставниче, да у народу нашем није још све заражено и окужено. Има у народу нашем, још здравог и увиђавног учитељства, које ће овај дрски нападај неблагодарних ученика на свог учитеља осудити и жигом срама жигосати.

Племенити и узорити наш наставниче! Ми, вршачки народни учитељи, клањамо се Вашем многогодишњем трудном и марљивом раду. Хвалу одајемо Вашем мудрој и очинском старању, око васпитања нашег и васколиког нам бољег учитељства. Желимо Вам из дубине душе, да Вас милостиви творац још дуго поживи и одржи здрава и чила на корист српског народа, на утеху српске цркве,

школе и просвете, на дику и понос Ваших многобројних пријатеља и поштоватеља у народу српском. За вама стоји светла прошлост коју нико није кадар осумњичити, окаљати и омаловажити, а пред Вама иде леп глас, те смо уверени, да се не ћете обазирати на подла и недостојна нападања бесавесних и неблагодарних ученика, које сте ви очински, марљиво и брижљиво само на добро учили и упућивали; већ да ћете и даље урођеним Вам прегалаштвом и ванредном истрајношћу, савесно делати, недајући ни сенка да падне на светлу прошлост повереног Вам завода и на Ваш узвишени позив.

А клеветницима, недостојним и неблагодарним ученицима и жалосним народним учитељима, који се на свог учитеља каменом бацише, изричемо овим своју осуду и презрење.

Из седнице учитељског збора, држаног у Вршцу 22. Августа 1892.

Васа Лазаревић,
перовођа.

Стеван Бошковић,
председник.

Чланови: Никола Брашован, Светозар Брашован, Емил Пандука, Софија Јекићева, Стеван Јовановић, Макса Пантелић, Ђорђе Лукић, Емил Стефановић, Миша Стојановић, Агница Лукић, Мара Мандукићева, Драга Везенковићка, Ленка Гердец, Стева Марјановић, Софија Лукићка.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне србске народне основне школе у краљевини Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног Школскога Савета од 7. (19.) марта 1892. бр. III. С. 72/18.

Д Е О I.

Научна основа за школе са једном учитељском снагом.

IX. Црквено појање и световно цевање.

Наставна цељ: Младеж се има оспособити, да може правилно и благогласно појати најобичније црквене песме, што се у православној цркви употребљавају.

Те црквене песме ученици III. и IV. разреда под управом својега учитеља имају на недељном и празничном богослужењу у цркви складно појати.

Уз то се има настојавати, да се појањем црквених песама, племенита чувствовања, лепоте, благоправности и побожности у младежи буде и негују.

У часовима за наставу у српском језику одређенима, уче се и световне песме и то оне, што се у читанкама налазе и настоји се, да се певањем тих песама оплемењује срце и оживљује родољубно чувство школске младежи.

І. и II. РАЗРЕД.

Вежбање слуха и гласа на основу светских народних напева (мелодија) деци лако схватљивих.

Из црквеног појања: уче се кратка одговарања на јектеније као: Господи помилуј. — Тебје господи. — Подај Господи! Амин! Слава тебје Господи слава тебје. — Господ воцарисја. — Буди Господи милост твоја на нас... и сви недељни прокимени. — Рождество твоје и Обшчеје воскресје...

Отца и сина и т. д. — За учење у другом разреду употребљавају се све оне духовне песме, које су у прописаном црквено-славенском буквару са звездицом означене.

Световне песмице певају се оне, што се у буквару и у првој читанци налазе.

III. и IV. РАЗРЕД.

Продужење, вежбање слуха и гласа на основу светских и црквених напева и мелодија, уједно познавање гласова и то дугих и кратких, јачих и слабијих, виших и нижих на основу научених мелодија.

Потпомагање слуха гледањем тако, да се деца вежбају бежити гласове по трајању јакости и висини.

Понаособ из црквеног појања има се учити ово:

У III. РАЗРЕДУ:

Мало: „Благослови душе“ — „Јединородниј сине“.

Велико: „Господи помилуј“. — Једанпут.

Исто молбанско једанпут и трипут.

Велико: „Тебје Господи“ и велико „Амин“.

„Алилуја“ пред Евангелијем. Велико.

„И духови твојему“ и „Слава тебје Господи“.

„Јелици во Христа креститесја“....

„Кресту твојему поклањаемсја“.

„Тјело Христово примите“... и почињући од: „Отца и Сина и свјатаго Духа“. — Цело обично Литургијско појање са изузетком Ирмоса и Причастна.

Одговарања на вечерњу: „Богати обнишчаша“.... и: Упованије моје“...

„Да исправите сеја молитва моја“... и: „Благословљу Господа“.. на преждеошештаној литургији. — Тропар и кондак храма. — Тропар на Никољдан. — Кондак на Богојављење. — (Оба тропара и песму о св. Сави).

Цветна оба тропара и кондак.

На Воскресеније Христово: Стихиру: Воскресеније твоје. — Тропар. — Ипакој и кондак. — На Вознесеније Христово и на Духове кондак и стихиру: „Царју небесниј“. — Осим тога имају ови ученици научити Антифоне и „входнаја“ на Рождество Христово.

Богојавленије, на Цвети. — О Васкресенију, Вознесенију Христовом и на Духове.

За учење текстова употребљује се ручна књига: „Малаја катавасија“ устројенаја Димитријем Поповичем парохом Сомборским“.

У IV. РАЗРЕДУ.

Ученици и ученице ова два разреда имају сваке недеље и празника на литургији, вечерњу, а по околностима и о јутрењу у цркви под управом и надзором учитељевим појати.

Тога ради уз непрестано вежбање и усавршавање у појању, што су у трећем разреду научили, имају они научити још и ово: Цело Благослови душе и Хвали душе моја Господа. — „Придите поклоним сеја. — Тропаре васкресне свих 8 гласова. — Предстателство Христијан. — Једну херувимску песму. — Достојно јест јако воистинту. — И „Хвалите Господа с небес“ (недељно причастно).

Антифоне, Тропаре и Кондаке и Входнаја свих 8 Христових празника. — Тропаре свију Богородичних и већих светитељских празника. — „Вечери твојеја тајнија“ — велико „Тјело Христово“ и осим тога по могућству сваки има научити тропар својега крстнога имена.

Ови ученици имају још научити: појање на опелу као и одговарања на заупокојним јектенијама: „Со свјатими упокој“. — „Вјечнаја памјат“. — На послетку песме духовне о Божићу, Новом Лету, Богојавленију, Св. Сави и Св. Николају, имају ови најстарији ученици такође научити.

За учење текстова и за појање служи она иста књижница, што је и за трећи разред прописана, коју ови ученици имају свагда са собом и у цркву носити и из ње појати.

За тумачење текстова служи:

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

„Спомоћна књига за разјашњавање црквенога појања од Николе Ђ. Вукићевића“.

Примедба: Желети је, да у III. и IV. разреду један учитељ обучава све ученике у црквеном појању ради једнообразности у појању.

Понаособ из световног певања имају се научити у часовима за наставу матерњег језика одређенима, најлепше мелодије српске певати, а за певање употребљавају се у III. и IV. разреду у првој линији оне песмице, што су у дотичним читанкама увршћене, а уз њих још по околностима учити се могу и друге за ову младеж прикладне песмице чистог, моралног, родољубног и патриотичног значаја.

Довољно је, да се свакога месеца по једна нова песма у III. а једна у IV. разреду учи уз непрекидно понављање пре научених песама.

(Наставиће се.)

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

Тражи се учитељ за салашку школу задужбину Ђене и Иде Брановачке у Сенти. Плата је 500 фор. и стан.

Тражи се забавиља за новооснована вероисповедна српска забавишта у Меленци и у Перлезу. — У Меленци је плата 360 фор. стан и огрев. У Перлезу плата је за забавиљу 360 фор. стан и 3 хв. механих дрва, а за помоћницу њену плата је 140 фор. и стан. Иште се да су молителке свршене приправнице, које знају мађарски, и да за годину дана испит за забавиље положе.

У Кишфалуби (у Барањи) тражи се учитељ с платом 300 ф. и станом.

НОВЕ КЊИГЕ

на приказ уредништву „Школ. Листа“ приспеле.

„**Буквар** за основне школе у краљевини Србији написао Стево Чутирило. Издање краљевине Србије. Штампано у државној штампарији краљевине Србије. 1892.“ Буквар је овај по аналитико — синтетичком методу тачно изведен и са укуским сликама украшен.

„**Пред Сабор** члановима српско народног црквеног Сабора. У Новом Саду штампарија Браће М. Поповића. 1892.“

„**Из Равнога Срема** слике са села написао В. Милан Марин. Мостар издање прве српске књижаре Владимира М. Радовића. 1892.“

„Пред иконом крштења Христовог одговор проти Јовану Вућковићу професору богословије. Написао Младен Јосић свештеник. У Новоме Саду издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића. 1892.“

„Орао велики илустровани календар за годину 1893. уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић. Година деветнаеста.“ Са насловном сликом Лукијана Мушицког и са многим другим лепим сликама. Орао за годину 1893. стоји само 50 новчића или 1 динар.

На орлови крили узлетио је „Царић“ мали календар са сликама за годину 1893. Цена му је 20 новчића. Издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића у Новом Саду.

„Соко илустрован календар за годину 1893. Уредник професор Јован Грчић. Год. I. У Новом Саду издање књижаре Луке Јоцића. Цена 40 нов.

„Соколић илустрован календар за годину 1893. Уредник професор Јован Грчић. Цена 20 нов. У Новом Саду издање књижаре Луке Јоцића.“

Ишла је прва свеска „Учитеља“ за XII. год. с овом садржином:

Чланци: Начело концентрације. — Како се данас предаје, а како треба да се предаје земљонис у основ. школи. — Учитељске пензије у. Енглеској. — Једно путовање кроз васиону. — Деце игре. — Предавање из срп. језика.

Забава и поука: (Из бележнице једног учитеља) Цаја.

Књижевни преглед: Ђачки одмор. — Буквар С. Чугурила. — Читанка М. Клицина. — Руčki učitelji. — Извештаји о дев. шк. у Нов. Саду и Панчеву, и тд. (још неколико прегледа и приказа књига и листова).

Учитељско удружење: Главни, надзорни и уређивачки Одбор. — Јавна благодарност. — Рад учитељ. скупштине. — Путовање у Загреб на учит. скупштину и изложбу учила.

Гласник: Новости. Промене у просвети. — Мишљење о учит. плати. — Учит. распоред. — „Одјек“ о „Учитељу“ и учитељима. — Удбеници осн. шк. — Свештеничка скупштина. — Икона Св. Саве. — Занатл. изложба. — Споменици Х. Вељку. и на Сланкамену. — Статистика, школа у Босни, Бугарској и Енглеској. — Белешке, Добротвори, Некролози и Читуља.

„Учитељ“ излази у месечним свескама од 5, 6 и више табака, стаје на годину 10 дин. на пола дод. 5 дин. Годину почиње и свршава са школ. год. (од септ. до јула.) — Чланови Учит. Удружења добијају лист за једну четвртину цене јевтиније (за 7.50 дин.), а чланови ван Србије добијају лист за пола цене. (Чланови плаћају 5 дин. улога год.) Но докле се зборови не образују и док се не покупе и пошљу улози, и чланови треба за I. полгође да пошаљу 5 дин., па ће за II. полг. послати само још 2.50 дин. Београд, Септембра 1892. год. Уредништво „Учитеља.“

Поново молимо, да нам што скорије предплату пошљу, који до сада за ову дугују.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.